

บทบาทของรัฐสภาภายใต้การประชุมคณะกรรมการการศึกษา
ข้อเท็จจริงของสมัชชารัฐสภาอาเซียนว่าด้วยการปราบปรามภัยคุกคามจาก
ยาเสพติด (ASEAN Inter-Parliamentary Assembly Fact – Finding
Committee to combat the Drug Menace – AIFOCOM)

จัดทำโดย

นางสาวปณิธิ จาตกานนท์
นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานกิจการพิเศษ
สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาบุคลากรด้านประชาคมอาเซียน
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐
หลักสูตร “การสร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะ สมรรถนะที่สูงขึ้นแก่บุคลากรในด้านกฎหมาย
ระหว่างประเทศ ข้อตกลง สนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียน”
ระหว่างเดือนมีนาคม – กรกฎาคม ๒๕๖๐

**บทบาทของรัฐสภาภายใต้การประชุมคณะกรรมการการศึกษาข้อเท็จจริงของสมัชชารัฐสภา
อาเซียนว่าด้วยการปราบปรามภัยคุกคามจากยาเสพติด
(ASEAN Inter-Parliamentary Assembly Fact – Finding Committee to combat the
Drug Menace – AIFOCOM)**

ความเป็นมาและสภาพปัญหา

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๙ อาเซียนได้ประกาศปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยหลักการในการต่อต้านการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิด (ASEAN Declaration of Principles to Combat the Abuse of Narcotic Drugs) หลังจากนั้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ อาเซียนได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยการปลอดยาเสพติดในอาเซียน (Joint Declaration For a Drug Free ASEAN) พ.ศ. ๒๕๖๓ และต่อมาได้เลื่อนเป็นปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีการกำหนดเกณฑ์วัดผลสำหรับการดำเนินงานการปราบปรามการผลิตและการลักลอบลำเลียงยาเสพติด ได้แก่ การขจัดเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตยาเสพติด การขจัดเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบลำเลียงยาเสพติด การจัดการลักลอบและการนำสารตั้งต้นไปใช้ในการผลิตยาเสพติด และการส่งเสริมความร่วมมือข้ามพรมแดนและการปฏิบัติการด้านการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้มีการทบทวนเขตปลอดยาเสพติดในอาเซียน แบ่งเป็น ๕ ประเด็นตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมาย การพัฒนาทางเลือก การให้การศึกษาในการป้องกัน การเยียวยาและฟื้นฟู และการวิจัย

สำหรับในส่วนของฝ่ายนิติบัญญัติ สมัชชารัฐสภาอาเซียน (ASEAN Inter-Parliamentary Assembly – AIPA) ซึ่งเป็นองค์กรความร่วมมือระหว่างรัฐสภา ๑๐ ประเทศภายใต้ธรรมนูญขององค์กร ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการศึกษาข้อเท็จจริงของสมัชชารัฐสภาอาเซียนว่าด้วยการปราบปรามภัยคุกคามจากยาเสพติด (AIFOCOM) เพื่อเป็นกลไกการทำงานปราบปรามภัยคุกคามจากยาเสพติดของ AIPA ตามข้อมติการประชุมสมัชชาใหญ่ AIPA ครั้งที่ ๒๓ ณ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม พ.ศ. ๒๕๔๕ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. แลกเปลี่ยนข้อมูลและความเข้าใจในหมู่ประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อแก้ไขปัญหาการเสพยาและการค้ายาเสพติด
๒. ปรับใช้และบังคับใช้กฎหมายในอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านยาเสพติดให้สอดคล้องกัน
๓. สนับสนุนการทำงานของรัฐบาลด้วยการออกกฎหมาย นโยบายและโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมยาเสพติด
๔. ดูแลและติดตามภารกิจที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย นโยบายและโครงการต่างๆ เพื่อขจัดยาเสพติดในหมู่ประเทศสมาชิก
๕. เป็นเวทีที่ใช้ปรึกษาหารือ และขอความร่วมมือจากองค์กรนานาชาติ
๖. ทำหน้าที่เป็นตัวประสานระหว่างรัฐบาลและองค์กรเอกชนในการต่อสู้กับยาเสพติด

AIFOCOM ได้จัดการประชุมมาแล้วจำนวน ๑๓ ครั้ง (สถานะ ณ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐) โดยวัตถุประสงค์ประการหนึ่งในการจัดตั้ง AIFOCOM คือการปรับใช้และบังคับใช้กฎหมายในอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ให้สอดคล้องกัน ซึ่งตามหลักการ ขอบเขต (scope) และระดับ (degree) ของการทำให้กฎหมายเป็นหนึ่งเดียวกัน แบ่งเป็น¹

๑. Minimalist Approach คือการจำกัดขอบเขตในการจัดทำกฎหมายให้เป็นหนึ่งเดียวกันให้แคบ เพื่อให้เสร็จทันระยะเวลาที่สมเหตุสมผล โดยเป็นการกำหนดข้อบังคับพื้นฐาน (mandatory floor) ดังนั้นรัฐยังคงมีกฎหมายภายในที่สามารถกำหนดรายละเอียดได้ อย่างไรก็ตามกฎหมายที่เป็นหนึ่งเดียวกันจะแทนที่กฎหมายภายในของรัฐ ในกรณีที่กฎหมายภายในมีมาตรฐานที่ต่ำกว่า

๒. Maximalist Approach คือการทำกฎหมายให้เป็นหนึ่งเดียวกันแบบครอบคลุมประเด็นสำคัญของกฎหมายในสาขานั้น และเมื่อทำสำเร็จจะใช้กฎหมายดังกล่าวแทนที่กฎหมายภายในซึ่งไม่มีผลบังคับใช้อีกต่อไป

การสร้างสอดคล้องทางกฎหมายภายใต้ AIFOCOM

บทบาทของรัฐสภาในการปรับใช้และบังคับใช้กฎหมายในอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้สอดคล้องกันภายใต้ AIFOCOM ถือได้ว่าประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นทิศทางที่ดีในการพัฒนาความร่วมมือด้านกฎหมายเพื่อปราบปรามยาเสพติดต่อไป แต่ยังคงมีอุปสรรคบางประการ ดังจะเห็นได้จาก

๑. พัฒนาการความคืบหน้าในการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐสภาด้านการปราบปรามยาเสพติด จากการประชุมแต่ละครั้ง ประเทศสมาชิกได้มีการหารือการจัดทำกฎหมายด้านการปราบปรามยาเสพติดให้สอดคล้องกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นในข้อมติที่ได้รับการรับรองในการประชุมแต่ละครั้ง โดยเฉพาะการประชุมในช่วงปีที่ผ่านมาจะมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังนี้

๑) การประชุม AIFOCOM ครั้งที่ ๙ ระหว่างวันที่ ๘ – ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ณ เมืองยอกยาคาร์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ได้มีการรับรอง

ก) ข้อมติว่าด้วยบทบาทของรัฐสภาต่อการลดอุปสงค์และอุปทานยาเสพติดและแผนปฏิบัติการในการต่อต้านภัยคุกคามจากยาเสพติดที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์อาเซียน ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายคือ การสร้างมาตรฐานและคำจำกัดความทางกฎหมายร่วมกันในเรื่องสารตั้งต้น และการสร้างสอดคล้องทางกฎหมายของอาเซียนด้านการอายัดทรัพย์สินที่ได้จากการค้ายาเสพติด

ข) ข้อมติว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานของ AIFOCOM (Technical Working Group of AIFOCOM : TWG) ประกอบด้วย สมาชิกรัฐสภา ๑ คน และผู้เชี่ยวชาญ ๑ คน จากประเทศสมาชิก AIPA และสนับสนุนการทำงานของ AIFOCOM ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย เช่น ศึกษาแนวทางในการสร้างสอดคล้องทางกฎหมายด้านยาเสพติดของประเทศสมาชิกอาเซียน และการพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านกฎหมายของภูมิภาคเกี่ยวกับการอายัดทรัพย์สินที่ได้จากการค้ายาเสพติด

๒) การประชุม AIFOCOM ครั้งที่ ๑๐ ระหว่างวันที่ ๑๒ – ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงบันดาร์เสรีเบกาวัน ประเทศบรูไนดารุสซาราม ที่ประชุมได้หารือให้ความเห็นชอบ TOR ของ TWG อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นที่ยังไม่สามารถตกลงกันได้ระหว่างประเทศสมาชิก และได้มอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการ AIPA ทบทวนและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งคณะทำงานของ AIFOCOM ในการประชุม AIFOCOM ครั้งที่ ๑๑

¹ สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Final Report) เรื่องการเตรียมความพร้อมต่อกฎหมายของไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภายใต้โครงการพัฒนากฎหมายภายในเพื่อรองรับการทำงานด้านประชาคมอาเซียน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕ นำเสนอผู้อำนวยการสภาผู้แทนราษฎร, (กรุงเทพฯ : สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, ๒๕๕๕), ๒๗ – ๒๘.

๓) การประชุม AIFOCOM ครั้งที่ ๑๑ ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ณ กรุงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีการรับรองข้อมติว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือทางกฎหมายในหมู่รัฐสภาในการตระหนักถึงภูมิภาคอาเซียนที่ปลอดภัยเสถียร โดยเชื่อมโยงการนำข้อตกลงของอาเซียนและข้อมติของ AIPA ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้ยังคงมีการรวบรวมความคิดเห็นจากประเทศสมาชิกเกี่ยวกับการจัดตั้งคณะทำงานของ AIPA

๔) การประชุม AIFOCOM ครั้งที่ ๑๒ ระหว่างวันที่ ๗ - ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๘ ได้มีการพิจารณาแนวทางการทำงานของคณะทำงานของ AIFOCOM โดยให้แต่ละประเทศเตรียมจัดทำประเด็นที่จะผลักดันด้านยาเสพติด รวมทั้งรับรองข้อมติว่าด้วยการมุ่งสู่การเป็นอาเซียนปลอดภัยเสถียรภายหลังปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ผ่านกระบวนการที่ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยการป้องกันผู้ที่มีความเสี่ยงและการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากยาเสพติด และการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ

๕) การประชุม AIFOCOM ครั้งที่ ๑๓ ระหว่างวันที่ ๔ - ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ได้เห็นชอบการเสนอแนวคิดการเปลี่ยนแปลง AIFOCOM ซึ่งเป็นการศึกษาข้อเท็จจริง (fact finding) เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาของ AIPA ว่าด้วยการประชุมยาเสพติดอันตราย (AIPA Advisory Council on Dangerous Drugs - AIPACODD) เพื่อยกระดับการทำงานให้เป็นรูปธรรม มีหน้าที่คือ การค้นคว้า รวบรวม แลกเปลี่ยนข้อมูล รวบรวมกฎหมายด้านยาเสพติด และติดตามผลการดำเนินงานตามกฎหมายของประเทศ และการจัดตั้ง AIPA Special Desk ประจำ ณ สำนักงานเลขาธิการ AIPA มีหน้าที่ศึกษายุทธศาสตร์และแนวทางในการสร้างความสอดคล้องทางกฎหมาย การจัดทำแผนปฏิบัติงานในการปฏิบัติตามข้อมติ สนับสนุนการทำงานของ AIPACODD ในการพัฒนากรอบความร่วมมือด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและเป็นช่องทางประสานความร่วมมือกับอาเซียน ซึ่งร่างข้อมติดังกล่าวจะต้องนำเสนอให้ที่ประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ ๓๘ ซึ่งจะจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๔ - ๒๐ กันยายน ๒๕๖๐ ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ พิจารณาและให้การรับรองอีกครั้งหนึ่ง

๒. การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาคินิติบัญญัติกับภาครัฐบาลในการปราบปรามยาเสพติด

ผู้เข้าร่วมการประชุม AIFOCOM ประกอบด้วย ผู้แทนจากฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สมาชิกรัฐสภาอาเซียน ผู้แทนจากองค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ ผู้แทนจากสำนักงานยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งองค์การสหประชาชาติ (UNODC) และผู้แทนจากภาครัฐบาล ได้แก่ ผู้แทนจากการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านยาเสพติด (ASOD) ผู้แทนจากแผนกประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน สำนักเลขาธิการอาเซียน และผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านยาเสพติดของแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทยคือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) ซึ่งมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมรายงานประจำปีด้านการปราบปรามยาเสพติด (Country Report) ตลอดจนเข้าร่วมประชุม ในฐานะที่ปรึกษาคณะผู้แทน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านยาเสพติดจากการประชุมของภาครัฐบาล เช่น การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านยาเสพติด รวมทั้งสะท้อนปัญหาจากภาครัฐบาลในการแก้ไขปัญหาเสพติดและข้อเสนอที่ต้องการให้ฝ่ายนิติบัญญัติช่วยผลักดัน จากความร่วมมือดังกล่าว ทำให้ AIFOCOM นับได้ว่าเป็นเวทีความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติดที่สะท้อนมุมมองจากฝ่ายต่างๆ ได้อย่างครอบคลุม นอกจากนี้ ภายหลังจากการประชุม AIFOCOM แต่ละครั้ง ประเทศสมาชิกสมัชชารัฐสภาอาเซียนจะประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในประเทศเพื่อนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับกฎหมายภายในประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลกับรัฐสภา ดังที่ได้แสดงเจตนารมณ์ในธรรมนูญขององค์กร คือ การผลักดันให้เกิดการจัดทำข้อตกลงภายในประเด็นที่ประเทศสมาชิกให้ความสนใจร่วมกันและเกี่ยวกับผลประโยชน์ภายในอาเซียน เพื่อเสนอให้ฝ่ายบริหารพิจารณาและดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)

อย่างไรก็ตาม การยกระดับการมีส่วนร่วมกับภาครัฐบาลในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่ามีการเชิญ ASOD ซึ่งเป็นผู้แทนของภาครัฐ เข้าร่วมการประชุม AIFOCOM ทุกครั้ง อย่างไรก็ตาม ASOD ยังไม่เคยเชิญเลขาธิการ AIPA เข้าร่วมการประชุม ASOD ตามวัตถุประสงค์ของ AIFOCOM โดยในการประชุม AIFOCOM ครั้งที่ ๑๑ นาง Pany Yathoto ประธานรัฐสภาแห่งชาติสาธารณรัฐประชาชนลาว ซึ่งเป็นประธานการประชุม AIFOCOM ได้กล่าวเปิดการประชุมเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกยกระดับความร่วมมือทางกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และนาย P.O. Ram เลขาธิการ AIPA ได้ตั้งคำถามว่าจะดำเนินการให้ AIFOCOM ทำงานได้เหมือนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างไร นอกจากนี้ยังกล่าวเพิ่มเติมว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ยังไม่มีหนังสือเชิญจากการประชุม ASOD ถึง AIPA เพื่อเชิญเข้าร่วมประชุม ASOD ในฐานะผู้สังเกตการณ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความผิดพลาดหรือขาดความร่วมมืออย่างชัดเจนจาก AIPA ในเรื่อง ยาเสพติด นอกจากนี้จากผลการประชุม AIFOCOM ครั้งที่ ๑๐ แสดงให้เห็นว่าภัยคุกคามจากยาเสพติดไม่ได้ลดลง ซึ่งก่อให้เกิดคำถามว่า AIPA ยังคงมีความพยายามในการจัดการกับภัยคุกคามยาเสพติดหรือไม่ หรือ AIPA จำเป็นที่จะต้องประเมินบทบาทขององค์กรพร้อมกับเสนอยุทธศาสตร์ที่แตกต่างเพื่อให้เกิดผลในการจัดการปัญหายาเสพติดด้วย²

๓. การจัดทำกฎหมายด้านการปราบปรามยาเสพติดของอาเซียนให้เป็นหนึ่งเดียวกัน

นับตั้งแต่การประชุม AIFOCOM ครั้งที่ ๑ ประเทศสมาชิกรัฐสภาอาเซียนได้มีความพยายามที่จะสร้างความสอดคล้องทางกฎหมายด้านยาเสพติด เนื่องจากมีข้อกังวลร่วมกันคือ การมีชายแดนที่ติดต่อกันเป็นพื้นที่ยาวและเชื่อมต่อกันได้ มีทรัพยากรในการแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติดจำนวนจำกัด จำเป็นต้องมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและผู้ออกกฎหมาย ตลอดจนการมีส่วนร่วมของสมาชิก รัฐสภาในการณรงค์เกี่ยวกับการต่อต้านยาเสพติด อย่างไรก็ตามการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด ยังคงเป็นแบบ minimalist approach คือประเทศสมาชิกพยายามที่จะกำหนดข้อบังคับพื้นฐานของกฎหมายด้านยาเสพติดให้เหมือนกัน แต่รัฐยังคงกำหนดรายละเอียดและมีกฎหมายภายในเป็นของตนเอง โดยมีการเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) การเรียกร้องให้มีมาตรฐานบทลงโทษผู้ค้ายาเสพติดของอาเซียน เพื่อป้องกันมิให้ผู้ค้ายาเสพติดใช้ประโยชน์จากประเทศใดประเทศหนึ่งในอาเซียนเป็นที่หลบซ่อนที่ปลอดภัย (safe haven) เนื่องจากมีระบบกฎหมายที่แตกต่างกันและมีบทลงโทษทางกฎหมายที่น้อยกว่า ตลอดจนการให้สัตยาบันสนธิสัญญาความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันในประเด็นอาชญากรรม (Treaty of Mutual Legal Assistance in Criminal Matters - MLAT) เพื่อจัดทำสนธิสัญญาอาเซียนว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (ASEAN Extradition Treaty) รวมทั้งการสร้างสอดคล้องทางกฎหมายต่อต้านการฟอกเงินด้วย

๒) การยึดและอายัดทรัพย์สินในคดีอาชญากรรมยาเสพติด โดยประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการยึดและอายัดทรัพย์สิน มาตรการทางภาษี การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามสนธิสัญญาและความร่วมมือทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ การส่งผู้ร้ายข้ามแดนและการส่งกลับประเทศ กระบวนการทางกฎหมาย การลงโทษ และการควบคุมตามแนวชายแดน อย่างไรก็ตามที่ประชุม AIFOCOM เห็นว่าการสร้างความสอดคล้องทางกฎหมายในประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่ซับซ้อนต้องขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย เช่น ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านกฎหมาย (ASEAN Senior Law Officials Meeting – ASLOM)

² ASEAN Inter-Parliamentary Assembly, Report of the Eleventh Meeting of the AIPA Fact Finding Committee (AIFOCOM) to combat the Drug Menace, 12th – 16th May 2014, Landmark Mekong Riverside Hotel, Vientiane, Lao PDR, pp. 2-3.

๓) การปราบปรามเคมีภัณฑ์และสารตั้งต้นที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด เช่น การป้องกันการเบี่ยงเบนการใช้สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่สำคัญ การควบคุมการนำเข้าและการส่งออก การเสริมสร้างกฎระเบียบการค้าสารตั้งต้นและการควบคุมการลักลอบการค้า การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการบังคับใช้กฎหมาย และการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด เป็นต้น

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

๑. การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) อาจทำให้ภูมิภาคมีความเสี่ยงต่อปัญหาเสพติดเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการเดินทางอย่างเสรีของประชากรและนักท่องเที่ยวดังนั้นก็ควรจะมีการหารือเรื่องกฎหมายร่วมกันเพื่อให้มีผลบังคับใช้กับประเทศสมาชิกโดยเร็วที่สุด

๒. ความร่วมมือระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับภาครัฐควรมีความชัดเจน โดยรัฐเป็นผู้ดำเนินตามนโยบาย ส่วนรัฐสภาเป็นผู้ติดตามผลการดำเนินงานของรัฐบาล และสามารถช่วยลดช่องโหว่ในการดำเนินการต่าง ๆ โดยการพิจารณากฎหมายให้มีความครอบคลุม โดยเฉพาะบทลงโทษผู้ค้ายาเสพติดให้เท่าเทียมกัน

๓. AIPA และ AIFOCOM ได้มีการรับรองข้อมติและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและการต่อสู้กับยาเสพติดจำนวนมาก แต่ยังคงขาดการปฏิบัติตามข้อมติและข้อเสนอแนะอย่างจริงจัง และยังคงต้องมีการสร้างมาตรฐานความร่วมมือทางด้านกฎหมายต่อไป ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการหารือแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดของ AIFOCOM จะเป็นการเสนอรายงาน (Country Report) และการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นความสมัครใจของแต่ละประเทศโดยไม่ได้ผูกมัดหรือเป็นพันธกรณีให้แต่ละประเทศนำกลับไปปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของตน ดังนั้นการนำไปปฏิบัติจึงยังไม่เป็นรูปธรรมมากนัก

๔. ปัจจุบันนายอิสรา สุนทรวัฒน์ ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ AIPA ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๙ จนถึงเดือนกันยายน ๒๕๖๒ และรองเลขาธิการ ปปส. ดำรงตำแหน่งประธาน ASOD ตั้งแต่วันที่ พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๐ จึงเป็นโอกาสอันดีหากจะมีการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาคนิติบัญญัติและภาครัฐบาลในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีความเข้มแข็งขึ้นในประเด็นที่ยังค้างพิจารณาอยู่ เช่น การเสนอให้ ASOD เชิญผู้แทนจาก AIFOCOM เข้าร่วมการประชุมในฐานะผู้สังเกตการณ์

๕. แม้ว่าประเทศอาเซียนจะประสบปัญหายาเสพติดร่วมกัน เนื่องจากมีทั้งประเทศที่เป็นผู้ผลิต เป็นทางผ่าน และเป็นผู้บริโภคหรือแหล่งแพร่ระบาด แต่ระดับความรุนแรงอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน โดยประเทศที่ประสบปัญหารุนแรง ได้แก่ อินโดนีเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ และไทย ส่วนประเทศที่ประสบปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ กัมพูชา ลาว มาเลเซีย และเวียดนาม และประเทศที่ประสบปัญหาน้อยที่สุดคือ บรูไนและสิงคโปร์³ ดังนั้น การประชุม AIFOCOM ควรจะแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายของบรูไนและสิงคโปร์ให้มากที่สุดเพื่อนำมาปรับใช้กับกฎหมายภายในประเทศของประเทศสมาชิกได้ด้วย

๖. ข้าราชการที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาลและรัฐสภามีบทบาทสำคัญในการดำเนินการจัดทำกฎหมายให้สอดคล้องกันด้านยาเสพติด เนื่องจากสมาชิกรัฐสภาของประเทศสมาชิกอาเซียนจะดำรงตำแหน่งตามวาระ ซึ่งทำให้การทำงานขาดความต่อเนื่อง ดังนั้นข้าราชการจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายต่อต้านยาเสพติดเพื่อผลักดันบทบาทสนับสนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

³ พนารัช ปรีดาการณ, อาเซียนกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบยาเสพติด, ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐. แหล่งที่มา www.asean thai.net